

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کارگاه تأمین اجتماعی

دکتر کورش استوارسنگری

۱- تاریخچه و روند قانون گذاری در تامین اجتماعی

- تصویب نامه صندوق طرق و شوارع سال ۱۳۰۹
- قانون متمم بودجه ۱۳۱۱
- نظامنامه کارخانه ها و موسسات صنعتی سال ۱۳۱۵
- تاسیس شرکت سهامی بیمه در سال ۱۳۱۴
- آیین نامه صندوق احتیاط ۱۳۲۰
- لایحه بیمه کارگران دولتی و غیر دولتی در سال ۱۳۲۲
- قانون کار و ایجاد بنگاه رفاه اجتماعی سال ۱۳۲۵
- لایحه قانونی بیمه های اجتماعی سال ۱۳۳۱
- قانون بیمه های اجتماعی کارگران سال ۱۳۳۹
- قانون تامین اجتماعی سال ۱۳۵۴

۲- سازمانها و موسسات فعال در

حوزه تامین اجتماعی

۱- سازمانهایی که براساس نظام بیمه ای فعالیت می کنند

الف: سازمان های ارائه دهنده خدمات درمانی و مراقبت های پزشکی

ب- سازمان های پرداخت کننده مستمری (بازنشستگی- از کار افتادگی- حقوق وظیفه)

۲- سازمان هایی که به عنوان یک نظام حمایتی فعالیت می

کنند (کمیته امداد. بهزیستی. بنیادشهد)

۳- سازمان های امدادی (هلال احمر)

الف-سازمانهای ارائه دهنده خدمات درمانی و مراقبت های پزشکی

- سازمان تامین اجتماعی
- سازمان خدمات درمانی
- سازمان خدمات نیروهای مسلح
- سازمانهای مستقل دیگر

ب-سازمان های پرداخت کننده مستمري (بازنشستگی- از کار افتادگی- حقوق وظیفه)

- ❖ سازمان تامین اجتماعی
- ❖ سازمان بازنشستگی کشوری
- ❖ سازمان تامین اجتماعی نیروهای مسلح
- ❖ صندوق های مستقل بازنشستگی

بررسی قانون تامین اجتماعی سال ۱۳۵۴ و اصلاحات بعدی

- دایره شمول
- حق بیمه
- حمایتها (تعهدات سازمان تامین اجتماعی)

دایره شمول قانون تامین اجتماعی

• الف-مشمولین اجباری

- ❖ افرادی که به هر عنوان در مقابل دریافت مزد یا حقوق کار می کنند
- ❖ دریافت کنندگان مستمری های بازنشستگی از کارافتادگی و فوت
- ❖ مستخدمین وزارت خانه ها و موسسات و شرکت های دولتی و مستخدمین موسسات وابسته به دولت (تبصره ماده ۴ ق.ت.ا و ماده ۱۰۱ ق.م.خ.ک)
- ❖ اتباع بیگانه

ب-مشمولین اختیاری

- ۱-صاحبان حرف و مشاغل آزاد
- ۲-بیمه شدگان(اجباری)سابق
- ۳-کلیه اتباع ایرانی شاغل و غیر شاغل در خارج از کشور

۶- منابع مالی سازمان تامین اجتماعی

- حق بیمه
- درآمد حاصل از وجوه و ذخائر
و اموال سازمان
- خسارات و جریمه ها
- کمک ها و هدایا.

انواع حق بیمه

• اجباری

• اختیاری

حق بیمه اجباری

- ۱- حق بیمه عادی ۳۰ درصد
- ۲- با لحاظ بیمه بیکاری ۳۳
- ۳- در مشاغل سخت و زیان آور ۳۷
- سهم طرفها
- دولت ۳ درصد
- کارگر ۷ درصد
- کارفرما ۲۰-۲۳-۲۷

مبنای محاسبه حق بیمه

ماده ۳۰ ق.ت.ا

رعایت کف و سقف

- حق بیمه مقطوع (علی الراس)
- حق بیمه قراردادهای پیمانکاری

• معافیتها

• قوانین خاص

• قوانین موقت

نکات خاص حق بیمه اجباری

- ۱- حق بیمه بیمه شدگانی که نزد چند کارفرما کار می کنند
  - ۲- مسولیت کارفرما در مورد حق بیمه
  - ۳- مسولیت مقاطعه دهنده (کارفرما) در قراردادهای پیمانکاری
  - ۴- مسولیت اشخاص ثالث در مورد حق بیمه
- الف- انتقال گیرنده کارگاه
- ب- دستگاههای دولتی و عمومی
- ج- دفاتر اسناد رسمی

حق بیمه اختیاری

□ کسانی که به عللی از ردیف بیمه شدگان اجباری خارج می شوند.

□ مشاغل آزاد و صاحبان حرف.

حق بیمه های خاص

- ۱- کارگران ساختمانی
- ۲- بافندگان فرش
- ۳- بیمه روستاییان

نقل و انتقال حق بیمه

ماده واحده ۱۳۶۵/۳/۲۷

ماده ۴۲ قانون برنامه سوم توسعه

ماده ۱۰۲ قانون مدیریت خدمات کشوری

مراجع رسیدگی کننده به اختلافات
کارفرمایان و سازمان در مورد حق بیمه

الف- هیات بدوی تشخیص مطالبات

ب- هیات تجدید نظر تشخیص مطالبات

مراجع رسیدگی کننده به شکایت کارگر نسبت به حق بیمه

- ۱- هیاتهای تشخیص و حل اختلاف موضوع قانون کار
- ۲- دیوان عدالت اداری

۸- ضمانت اجرای دریافت حق بیمه توسط سازمان تامین اجتماعی

- بازرسی کارگاهها
- جرائم نقدی و خسارات (جریمه عدم تنظیم و ارسال صورت مزد و حقوق بیمه شدگان - جریمه تاخیر در پرداخت حق بیمه)
- مسئول شناختن اشخاص ثالث در ارتباط با حق بیمه
- صدور اجرائیه

۹- تعهدات سازمان تامین اجتماعی در مقابل بیمه شدگان

✓ حمایت های درمانی (حوادث- بیماری-
بارداری)

✓ حمایت های کوتاه مدت (غرامت دستمزد- بیمه
بیکاری- و کمک های قانونی مانند ازدواج)

✓ حمایت های بلند مدت (مستمری های
بازنشستگی- از کارافتادگی و مستمری ناشی از
فوت)

مشمولین حمایت های درمانی و مراقبت های پزشکی

❖ افراد مورد حمایت (بیمه شده و خانواده)

❖ خدمات درمانی

❖ روشهای ارایه خدمات درمانی (مستقیم - غیر مستقیم)

❖ مسولیت کارفرما در حوادث ناشی از کار

حمایت های کوتاه مدت

۱- غرامت دستمزد

۲- حمایت های بارداری

۳- کمک ازواج و عائله مندی

۴- مقرری بیمه بیکاری

۱- غرامت دستمزد

□ مضمولين قانون کار.

الف- مدت پرداخت (مسائل ماده ۶۲)

ب- میزان

ج- نحوه محاسبه

□ نکته: مضمولين قانون استخدام کشوری و قوانین

خاص ، در هنگام بیماری یا بارداری مرخصی
استعلاجی همراه با حقوق.

۲-حمایت های بارداری

- مرخصی بارداری و زایمان تا ۹ ماه
- کمک ها و معاینات طبی و معالجات قبل و حین و بعد زایمان
- در صورت بیمار بودن مادر و زیان آور بودن شیر برای نوزاد، تا ۱۸ ماهگی ارائه شیر خشک

➤مشمولین حمایت های بارداری

➤زن باردار بیمه شده

➤همسر بیمه شده مرد

۳- کمک ازدواج

✓ شرایط

۱- ازدواج اول

۲- عقد دائمی ثبت شده

۳- در تاریخ ازدواج رابطه استخدامی با کارفرما قطع نشده باشد

۳- پرداخت حق بیمه ۷۲۰ روز کاری طی ۵ سال قبل ازدواج

✓ میزان کمک: معادل یکماه متوسط مزد یا حقوق

دریافت عائله مندی

❖ تعدد فرزندو سن

❖ بیمه شده سابقه پرداخت حق بیمه
حداقل ۷۲۰ روز داشته باشد

○ نکته: پرداخت توسط کارفرما.

۴- بیمه بیکاری

➤ مشمولین بیمه بیکاری

➤ شرایط دریافت بیمه

بیکاری

➤ میزان مقرری و مدت آن

➤ موارد قطع بیمه بیکاری

مشمولین بیمه بیکاری

مشمولین تابع :

۱- قانون تامین اجتماعی

۲- قانون کار و کشاورزی

گروههای مستثنی شده:

➤ بازنشستگان و از کارافتادگان

➤ صاحبان حرف و مشاغل آزاد و بیمه شدگان اختیاری

➤ اتباع خارجی

شرایط دریافت بیمه بیکاری

- شرایط مربوط به نوع بیکاری (غیرارادی بودن بیکاری)
- شرایط مربوط به مدت پرداخت حق بیمه (حداقل ۶ ماه)

میزان مقرری بیمه بیکاری

❖ میزان مقرری معادل ۵۵ درصد مزد یا حقوق و یا کارمزد می باشد

❖ مقرری افراد متاهل یا متکفل تا حداکثر ۴ نفر، به ازای هر نفر ده درصد حقوق و دستمزد اضافه

❖ نکته: مجموع دریافتی نباید از حداقل دستمزد کمتر و از هشتاد درصد متوسط مزد یا حقوق بیشتر باشد

مدت زمان استفاده از

بیمه بیکاری

➤ بیمه شدگان مجرد: حداقل ۶ و
حداکثر ۳۶ ماه

➤ بیمه شدگان متأهل: حداقل ۱۲ و
حداکثر ۵۰ ماه

موارد قطع حق بیمه بیکاری

✓ اشتغال بکار مجدد بیمه شده

✓ بدون عذر موجه از شرکت در دوره های کارآموزی یا سوادآموزی امتناع ورزد.

✓ از قبول شغل یا تخصص خود یا شغل مشابه خودداری نماید.

✓ ضمن دریافت بیمه بیکاری مشمول استفاده از مستمری شود.

✓ با دریافت مزد ایام بلا تکلیفی به کار مربوطه اعاده گردد.

✓ محکومیت کارگر مجرد.

✓ احراز بیکاری ارادی.

حمایت های بلند مدت:

۱- مستمري از كار افتادگي (كلّي - جزئّي - غرامت مقطوع نقص عضو)

۲- مستمري بازنشستگي

۳- مستمري ناشي از فوت (بيمه شده بازنشسته - بيمه

شده از كار افتاده كلّي مستمري بگير - بيمه شده اي كه در ده سال اخر حيات خود حق بيمه يكسال را پرداخت کرده باشد)

۱- مستمري از كار افتادگي

الف- از كار افتادگي كلي (۶۶ درصد به بالا)

• ناشي از كار

• غير ناشي از كار (شرط سابقه)

• ميزان مستمري

ب- از كار افتادگي جزئي (۳۳ تا ۶۶ درصد)

آثار از كار افتادگي

ج- غرامت مقطوع (۱۰ تا ۳۳ درصد)

مرجع تشخیص از کار افتادگی

- کمیسیون های بدوی و تجدید نظر موضوع ماده ۹۱ ق.ت.ا
- مسله زمان از کار افتادگی
- شکایت علیه رای کمیسیون

۲- مستمری بازنشستگی

شرایط بازنشستگی

- ۱- حداقل ۲۰ سال پرداخت حق بیمه مقرر قبل از تقاضای بازنشستگی (سن مرد ۶۰ سال تمام و زن ۵۵ سال تمام)
  - ۱-۱ تغییرات قانون
- ۲- ۳۰ سال پرداخت حق بیمه- زنان ۴۵ سال سن و مردان ۵۰ سال سن
- ۳- حداقل ۲۰ سال متوالی و ۲۵ سال متناوب در مناطق بد آب و هوا کار کرده یا اشتغال به کارهای سخت و زیان آور
- ۴- دارای ۳۵ سال سابقه پرداخت حق بیمه
- ۵- بیمه شده زن با داشتن ۴۲ سال سن و ۲۰ سال سابقه پرداخت حق بیمه

- میزان مستمری بازنشستگی

یک سی ام متوسط مزد یا حقوق بیمه شده
ضرب در سنوات پرداخت حق بیمه

مشروط بر اینکه از ۳۰/۳۵ متوسط مزد یا
حقوق تجاوز نکند.

متوسط مزد : مجموع مزد یا حقوق بیمه شده
ظرف دو سال آخر تقسیم بر ۲۴

نکات:

آثار بازنشستگی

- ۱- عدم اشتغال بیمه شده
بند ۱۵ ماده ۲ ق.ت.ا
آرای دیوان عدالت اداری
- ۲- دریافت سنوات خدمت
- ۳- دریافت مستمری بازنشستگی
- نکته: توقیف و برداشت از حقوق بازنشستگی

۳- مستمری ناشی از فوت بیمه شده

• موارد

۱- فوت بیمه شده بازنشسته یا از کار افتاده کلی
مستمری بگیر

۲- فوت بیمه شده ای که حداقل یک سال سابقه در ده
سال آخر عمر داشته و نود روز آن در سال آخر
باشد

۳- تبصره ۲ الحاقی سال ۷۶

۴- تبصره ۱ ماده واحده ۱۷/۷/۱۳۹۲

بازماندگان دریافت کننده مستمری بیمه شده مرد

۱- همسر دائم متوفی بیمه شده مادامی که شوهر اختیار نکند

تغییرات سال ۷۴ الحاق تبصره به ماده ۸۱ ق.ت.ا.و ماده ۴۸ قانون حمایت از خانواده سال ۹۱

۲- فرزندان متوفی (شرط اولیه کمتر از ۱۸ سال- اشتغال به تحصیل- بیماری یا نقص عضو بنده ۳ ماده ۴۸ ق.ح.ا. خانواده اناث نداشتن شغل و شوهر ذکور تا ۲۰ سالگی یا اشتغال به تحصیلات دانشگاهی)

۳- پدر و مادر متوفی (تحت تکفل - سن پدر از ۶۰ و مادر از ۵۰ تجاوز کرده باشد- از کارافتادگی و عدم دریافت مستمری از سازمان)

بازماندگان بیمه شده زن

۱- شوهر مشروط بر تحت تکفل بودن سب بیش از ۶۰ سال و عدم دریافت مستمری از سازمان

۲- فرزندان با شرط در قید حیات نبودن پدر و شرایط مشابه فوت بیمه شده مرد

۳-۳- پدر و مادر متوفی (شرایط شبیه فوت بیمه شده مرد)

سهم مستمري هر يك از بازماندگان

□ همسر بيمه شده متوفي معادل ۵۰ درصد مستمري در صورت وجود چند همسر تقسيم مساوي

□ هريك از فرزندان ۲۵ درصد مستمري و در صورت فوت پدر و مادر مستمري ۲ برابر دريافت مي نمايد

□ هريك از پدر و مادر متوفي ۲۰ درصد

□ **نکته:** مجموع مستمري بازماندگان بيمه شده نبايد از ميزان مستمري استحقاقی متوفي تجاوز نمايد، اگر از اين ميزان تجاوز کند سهم هر يك به نسبت تقليل می يابد.

موازن کیفیتری تامین اجتماعی

- جلوگیری از اقدامات بازرسان یا خودداری از تسلیم مدارک. (ماده ۱۰۲)
- برداشت وجوه زائد بر میزان مقرر به عنوان حق بیمه از مزد. (ماده ۱۰۳)
- صدور گواهی خلاف واقع. (ماده ۱۰۵)
- استفاده از مزایای قانون به استناد اسناد و گواهی های خلاف واقع یا متقلبانه. (ماده ۹۷)